

LUNDS UNIVERSITET

Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE

Höstterminen 2012

Läroarbetsutbildningen i musik

Emmy Helander

Takt och rytm

Vilken roll spelar begreppen takt och rytm i en idrottslärares
undervisning?

Handledare: Anna Houmann

Magnus Grahn

Abstract

Title: Measure and rhythm.

What part do concepts of measure and rhythm play in a physical education teachers way of teaching?

Author: Emmy Helander

The purpose of this study is to determine what part the measure and rhythm plays in a physical education teachers way of teaching. To clarify the purpose of this study and describe physical education teachers' perception, the following research questions are processed: How do the physical education teachers view measure and rhythm in their teaching? What perceives physical education teachers that they must teach according to the curriculum subject to measure and rhythm? How do the physical education teachers evaluate how students adapt to the measure, rhythm and context? How do physical education teachers experience that their own education prepared them to work with measure and rhythm? The issues processing what part measures and rhythm play in physical education teachers tuition subject from multiple angles such as measure and rhythm in physical education teachers education, curriculum, the concepts of measure and rhythm, assessment and the content of teaching from these perspectives. The method used is qualitative interviews with five physical education teachers in junior high school. The results show that the respondents are reluctant to what is meant by the concepts of measure and rhythm. Thus, they are not fully aware of how the grade assessment situation should look like. In the National Agency for Education assessments support these words are not defined or explained.

Keywords: Assessment, Lgr11, physical education, music, measure and rhythm, dance, integration of subjects.

Sammanfattning

Titel: Takt och rytm.

Vilken roll spelar begreppen takt och rytm i en idrottslärares undervisning?

Författare: Emmy Helander

Syftet med studien är att undersöka vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning. För att förtydliga uppsatsens syfte och beskriva idrottslärares uppfattning behandlas följande forskningsfrågor: Hur ser idrottslärare på takt och rytm i sin undervisning? Vad uppfattar idrottslärare att det är de ska undervisa i när det gäller takt och rytm enligt kursplanen? Hur ser idrottslärare på bedömning av hur eleverna anpassar sig till takt, rytm och sammanhang? Hur upplever idrottslärare att deras utbildning förberett dem för att arbeta med takt och rytm? Frågeställningarna bearbetar vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning utifrån flera synvinklar såsom takt och rytm i idrottslärarytbildningarna, kursplan, begreppen takt och rytm, bedömning samt undervisningens innehåll. Den metod som använts är kvalitativa intervjuer med fem undervisande idrottslärare inom grundskolans senare år. Resultatet visar att informanterna är tveksamma till vad som menas med begreppen takt och rytm. Därigenom är de heller inte helt medvetna om hur kunskapskravets bedömningssituation bör se ut. I Skolverkets bedömningsstöd definieras eller förklaras dessa ord på ett otillräckligt sätt.

Sökord: Bedömning, Lgr11, idrott och hälsa, musik, takt och rytm, dans, ämnesintegrering.

Förord

Tack – för allt stöd och uppmuntran

Tack – mina informanter

Tack – Anna Houmann och Magnus Grahn, handledare

Tack...

Emmy Helander

Malmö, november 2012

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	3
3. Litteraturgenomgång	4
3.1 Takt och rytm i idrottsläroplanen	4
3.2 Rörelse till musik i skolan	5
3.3 Ny läroplan	6
3.3.1 Kursplanen i ämnet idrott och hälsa	6
3.3.2 Kursplanen i ämnet musik	8
3.4 Begreppen takt och rytm	9
3.5 Bedömning	9
3.5.1 Bedömning för lärande	10
3.5.2 The Big 5	11
3.5.3 Bedömning inom ämnet idrott och hälsa	11
4. Metod	14
4.1 Forskningsinriktning	14
4.2 Intervju som metod	14
4.3 Studiens design och genomförande	15
4.3.1 Urval och informanter.....	15
4.3.2 Arrangemanget kring intervjusituationen	16
4.3.3 Analys	17
4.4 Etiska överväganden	18
5. Resultat	19
5.1 Takt och rytm i idrottsläroplanen	19
5.1.1 Yrkesförberedelse	19
5.2 Ämnesintegrering med musik	20
5.3 Kursplanen	21
5.2.1 Takt och rytm i kursplanen	21
5.4 Begreppen takt och rytm	22

5.4.1 Idrottsläraryperspektivet	23
5.4.2 Takt och rytm i undervisningen	24
5.5 Bedömning.....	25
5.5.1 Bedömning i samband med Lgr-11	25
5.5.2 Bedömning inom ämnet idrott och hälsa	26
5.5.3 Bedöma takt och rytm.....	27
5.5.4 Anpassa sig	29
5.5.5 Sammanhang.....	29
5.5.6 Progression.....	30
5.5.7 Individuell bedömning av moment som utförs gruppvis	31
6. Resultatdiskussion	32
6.1 Takt och rytm i idrottsläraryutbildningarna.....	32
6.2 Kursplanen	33
6.3 Begreppsuppfattning	34
6.4 Bedömning.....	34
7. Slutsatser och vidare forskning.....	36
8. Referenser	38
Bilaga 1. Intervjufrågorna:	39

1. Inledning

Vilka likheter och skillnader finns det egentligen mellan de två ämnena musik samt idrott och hälsa? Hur ser idrottslärarna på takt och rytm? Vad betyder i själva verket takt och rytm?

Dessa frågor har jag vid flera tillfällen ställt till mig själv under min utbildning. Jag har valt att studera två undervisningsämnen nämligen musik samt idrott och hälsa. Det har inneburit att jag har spenderat min utbildningstid på två olika högskolor: Musikhögskolan i Malmö som tillhör Lunds universitet där jag studerat till musikpedagog, samt Malmö högskola där jag studerat till idrottslärare. Två olika men samtidigt lika utbildningar och högskolor. När jag för dryg ett och ett halvt år sedan hade läst klart mitt sidosämne idrott och hälsa och fortsatte studierna på Musikhögskolan väcktes återigen dessa frågor. Vilka likheter och skillnader finns det egentligen mellan mina två ämnen? Det var först nu som jag klarare kunde se både likheter och olikheter och min slutsats blev att likheterna mellan ämnena övervägde de skillnader som fanns. Båda ämnena ingår i grupperingen praktiskt estetiska ämnen och ser på flera punkter både teoretiskt samt praktiskt lika ut. Mitt intresse för att genomföra en studie om likheterna blev under mitt sista utbildningsår starkare.

Under min utbildning har jag uppmärksammat att liknande områden behandlas inom båda ämnena men ur olika synvinklar. Om dessa två lärarutbildningar behandlar samma områden olika så bör situationen i den svenska grundskolan vara snarlik. En ämnesintegrering mellan musik samt idrott och hälsa borde gynna både elever och lärare då eleverna får fler perspektiv på det aktuella arbetsområdet samt att lärarna kan bedöma samma arbete utefter sina specifika ämnesföreskrifter och kunskapskrav. Bedömningssituationen för lärare och elever borde underlättas av ett samarbete men framförallt tror jag att det kan vara tidsbesparande. Tid är någonting som ständigt är ett hett debatterat av lärare och skolan upplevs ofta som en stressig miljö, om då ämnesintegrering kan vara tidsbesparande bör det verka förenklande både för lärare och elevers arbete. För att säkert veta om denna tanke går att genomföra behövde jag undersöka hur lärarna på undervisningsfältet ser på ämnesintegrering. Den nya läroplanens, Lgr-11, kursplaner och kunskapskrav inom musik och idrott och hälsa stärkte ytterligare min syn på de likheter som finns mellan dessa ämnen.

Jag har i min studie valt att studera ett ämnesområde inom kursplanen för idrott och hälsa som handlar om rörelse och specifikt kunskapskravet där elever ska betygsättas i hur väl de anpassar sina rörelser till takt, rytm och sammanhang (Skolverket, 2011). I följande studie får ni ta del av resultatet från kvalitativa intervjuer med fem verksamma idrottslärare, där de beskriver sina uppfattningar av musikens betydelse i idrottsämnet, i form av takt och rytm.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning. Mitt syfte är vidare att belysa hur idrottslärare ser på sin undervisning utifrån begreppen takt och rytm. Detta är relevant för att se hur idrottslärare förhåller sig till läroplanens mål och bedömningskriterier för ämnet idrott och hälsa och därmed medvetandegöra de musikaliska inslagen i idrottsämnet.

För att konkretisera uppsatsens syfte och beskriva idrottslärares uppfattningar arbetar jag med följande forskningsfrågor:

- Hur ser idrottslärare på takt och rytm i sin undervisning?
- Vad uppfattar idrottslärare att det är de ska undervisa i när det gäller takt och rytm enligt kursplanen?
- Hur ser idrottslärare på bedömning av hur eleverna anpassar sig till takt, rytm och sammanhang?
- Hur upplever idrottslärare att deras utbildning förberett dem för att arbeta med takt och rytm?

3. Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången inleds med en översikt av den utbildningsbakgrund som idrottslärare har gällande takt och rytm inom området dans och rörelse till musik. Kursplanerna inom ämnena idrott och hälsa samt musik beskrivs och begreppen takt och rytm definieras. Avslutningsvis beskrivs bedömning i skolan från ett övergripande perspektiv och hur bedömning och kunskapskrav i kursen idrott och hälsa ser ut .

3.1 Takt och rytm i idrottslärarutbildningen

Behöriga undervisande lärare inom ämnet idrott och hälsa har med hög sannolikhet utbildats vid något av de universitet eller högskolor i Sverige som erbjuder en pedagogisk idrottsvetenskaplig utbildning, alltså idrottslärarutbildningar. Ett utav dessa lärosäten som utbildar pedagoger inom ämnet idrott och hälsa är Malmö högskola som nedan får agera symbol för de utbildningar som utbildar lärarna.

Malmö högskola beskriver i sin utbildningsplan för idrottslärarutbildningen (Malmö högskola, 2012) lärandemålen inom dans på följande sätt: "...gestalta rörelser till musik och rytm med utgångspunkt i estetiska läroprocesser samt skapa, genomföra och värdera dans utifrån dansformens olika karaktärer som kultur, expressivitet och träning." Studenten ska efter avslutad kurs inom dansområdet kunna både skapa, genomföra samt värdera rörelser till musik och rytm (Malmö högskola, 2012). Vidare beskrivs kursens syfte som ett tillfälle där förmågan att använda idrottens former i form av exempelvis dans utvecklas. Denna erfarenhet ska spela en roll inom individers lärande i heterogena undervisningsgrupper samt inom olika situationer i skolan och därmed flera läromiljöer. Metoderna som utbildningen använder inom detta område varierar mellan att skapa, utforma samt gestalta olika dansformer där dans inom de traditionella och moderna dansformerna tillsammans med andra uttrycksätt behandlas. Dansformernas olika teman i form av expressiv-, tränings- och kulturell form är de teman inom dansformen som på olika sätt bearbetas genom dels problematisering, praktisering samt teoretisering. Kursen utvecklar förmågor samt färdigheter som på ett fördjupat plan bemöter dansområdet med dess former. Den delkurs som i sin kursplan behandlar dans samt rörelse till musik är: Idrott och lärande: bedömningsprocesser och gestaltungsformer (Malmö högskola

2012). Begrepp som musik samt takt tas på Malmö högskolas idrottslärarutbildning (2012) i medpart upp i just denna kursplan där gestaltungsformen dans behandlas.

3.2 Rörelse till musik i skolan

Rörelser eller dans till musik förekommer i en rad olika former och sammanhang i vårt samhälle och är en utav de äldsta formerna för mänskligt samspel då det skapar både kulturella och sociala umgängen (Lundvall & Meckbach, 2007). Suzanne Lundvall och Jane Meckbach definierar dans som: "...rörelser till rytm och melodi, där rörelserna ges en speciell form och utförs i viss tid och visst rum" (s.103). I boken *Idrottsdidaktiska utmaningar* beskriver Lundvall och Meckbach vidare att dansen inom skolan som ett läroämne där eleverna ges möjlighet till kroppslig upplevelse inom bland annat rörelsemönster och olika rytmer. Skolan ses här som en plats där individen kan skapa en relation till sin kropp samt får möjlighet att uttrycka sina känslor och tankar. Dansmomenten i idrottsundervisningen tydliggörs i de riktlinjer som skolans styrdokument beskriver om området rörelse. Trots de riktlinjerna som finns i styrdokumentet ser Lundvall och Meckbach brister inom ämnet idrott och hälsa i form av att dans förekommer i en begränsad omfattning. Bristernas orsaker anses vara flera men några som beskrivs är tidsbrist, ämnets otydliga inriktning, elevers förväntan på innehållet i ämnet samt lärares bristfälliga kompetens.

Claes Annerstedt (1990) beskriver att ämnesintegration mellan olika ämnen kan inom respektive ämne ge eleverna både en breddning, fördjupning samt förståelse om bland annat sambandet mellan de berörda ämnena. Vidare menar Annerstedt att eleverna kan genom integrering mellan ämnen skapa sig ny kunskap inom områden på ett sätt som innefattar mer än vad de enskilda ämnena var för sig kan erbjuda. Ämnet idrott och hälsas breda kontaktytor möjliggör ämnesöverskridande arbete till flertalet skolämnen och lektionstiden kan då användas till att beröra specifika områden som gynnar båda ämnena och dess bedömning (Annerstedt, 1990). Målsättningen med integrering kan, enligt Annerstedt, exempelvis vara en sammanvävning mellan undervisningsmomenten från de berörda ämnena och på så sätt skapa en inspirerande och lärorik undervisningsmiljö.

3.3 Ny läroplan

År 2011 ersatte Skolverket läroplanen från 1994 med var sina samlade nya läroplaner för alla de obligatoriska skolformerna: grundskolan, grundsärskolan, sameskolan samt specialskolan. Den nya läroplanen riktad till grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet startade sin tillämpning läsåret 2011-2012 och förkortas oftast till Lgr-11 (Skolverket, 2011). Läroplanen är indelad i tre delar och inleds med skolans värdegrund och uppdrag följt av kapitel två som behandlar övergripande mål och riktlinjer och avslutas med det tredje kapitlet med kursplanerna. De två första kapitlen, som beskriver skolans värdegrund och uppdrag samt övergripande mål och riktlinjer, framställs på liknande sätt inom alla de obligatoriska skolformerna. Kursplanerna för varje enskilt undervisningsämne finns i läroplanens tredje kapitel och består av tre delar där första avsnittet framställer syftet med ämnet följt av det centrala innehållet och slutligen beskrivs de olika kunskapskraven (Skolverket – skriftlig del, 2012).

3.3.1 Kursplanen i ämnet idrott och hälsa

I kursplanen för ämnet idrott och hälsa motiveras ämnet som en kunskapskälla till en hälsosam livsstil som i sin tur är en tillgång som gynnar både samhället och den enskilda människan. De färdigheter och lärdomar som behandlas inom ämnet förmedlar kunskaper som är grundläggande för människors välbefinnande (Skolverket, 2012).

Det centrala innehållet inom ämnet idrott och hälsa anger vad som är obligatoriskt innehåll och därför ska behandlas i undervisningen. Det centrala innehållet är indelat i tre kunskapsområden som i sin tur består av ett antal punkter och tillsammans ringar dessa komponenter in de centrala delarna i ämnet. De tre kunskapsområdena är rörelse, hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse. I denna studie behandlas ämnen/delar inom kunskapsområdet rörelse och där speciellt dans och rörelser till musik. Det centrala innehållet inom detta område beskrivs nedan i tabell 1.

Centralt Innehåll Årskurs 1-3	Grovmotoriska grundformer, till exempel springa, hoppa och klättra. Deras sammansatta former i redskapsövningar, lekar, danser och rörelser till musik, såväl inomhus som utomhus.
Centralt Innehåll Årskurs 4-6	Olika lekar, spel och idrotter, inomhus och utomhus, samt danser och rörelser till musik.

	Takt och rytm i lekar, danser och rörelser till musik.
Centralt Innehåll Årskurs 7-9	Komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter, inomhus och utomhus, samt danser och rörelser till musik. Traditionella och moderna danser samt rörelse- och träningsprogram till musik.

Tabell 1: Centralt innehåll inom området rörelse från årskurs 1 till 9 (utdrag). (Skolverket, 2011?)

Kunskapskraven finns i den tredje och sista delen inom läroplanen (Skolverket, 2011). I löpande text ges en helhetsbeskrivning av vilka kunskaper och förmågor som krävs för de olika betygsstegen (Skolverket – skriftlig del, 2012). Kunskapskraven skildrar/speglar det centrala innehållet för ämnet och grundar sig på de förmågor och långsiktiga mål som beskrivs i syftet. Helhetsbeskrivningen av kunskapskraven medför att en elev måste uppfylla kunskapskraven i sin helhet för att nå upp till respektive betyg. Kunskapskraven är indelade i en sexgradig skala där F visar på ej uppnådda kunskapsnivå, E visar på uppnådd kunskapsnivå och C visar väl uppnådd kunskapsnivå och sista A som visar mycket väl uppnådda nivåer. Betygen E, C och A beskrivs utförligt i kursplanen och för att uppfylla kunskapskraven inom dessa steg måste eleven uppfylla kraven i sin helhet (Skolverket – ämnesfilm, 2012). Betyget D innebär att allt inom det underliggande betygssteget som i detta fall är steget E uppfylls samt att en stor del av betygssteget ovan, nu C, uppnås. Betyget B innebär istället att kunskapskraven för betyget C och övervägande del av betyget A uppnås. De kunskapskrav som behandlas i denna studie presenteras i tabell 2:

Årskurs 6	Årskurs 9
E I rörelser till musik och i danser anpassar eleven till viss del sina rörelser till takt och rytm.	E I danser och rörelse- och träningsprogram till musik anpassar eleven till viss del sina rörelser till takt, rytm och sammanhang.
C I rörelser till musik och i danser anpassar eleven sina rörelser relativt väl till takt och rytm.	C I danser och rörelse- och träningsprogram till musik anpassar eleven sina rörelser relativt väl till takt, rytm och sammanhang
A I rörelser till musik och i danser anpassar	A I danser och rörelse- och träningsprogram till

eleven sina rörelser väl till takt och rytm.	musik anpassar eleven sina rörelser väl till takt rytm och sammanhang.
---	---

Tabell 2: Kunskapskraven för årskurs 6 och 9 (utdrag). (Skolverket, 2011?)

Den förändring som sker inom kunskapskraven mellan årskurserna är att rörelse- och träningsprogram samt sammanhanget ytterligare blir en del av betygskravet från årskurs 6 till 9.

Värdeorden inom dessa kunskapskravsbeskrivningar är skrivna i fetstil och de visar gradskillnaden mellan de olika betygen (Skolverket – strömmad film, 2012). För betyget E används värdeorden **till viss del** medan betyget C använder orden **relativt väl** och betyget A **väl**. Uttrycken används för att beskriva differensen mellan elevernas förmåga att anpassa sin rörelse och handling till ett sammanhang eller situation. Om eleven visar att de strategier, metoder, modeller eller begrepp som används till viss del bidrar till att lösa den aktuella problemsituationen uppfylls kraven för ett E betyg inom detta moment (Skolverket – strömmande film, 2012). För att nå de högre betygsnivåerna krävs det att eleven finner strategier som **relativt väl** eller **väl** bidrar till att lösa ett problem. (Skolverket – skriftlig del, 2012).

3.3.2 Kursplanen i ämnet musik

I kursplanen för ämnet musik (Skolverket, 2011) beskrivs ämnet som att det kan användas i flera olika sammanhang och är en estetisk uttrycksform som har olika användningsområden för varje person. I dagens samhälle förenas musiken med andra konstformer vilket skapar möjlighet för nya uttryck. Musikkunskaper samt färdigheter av olika slag inom ämnet ger eleverna möjlighet att delta i det kulturliv som finns i samhället. Det centrala innehållet som står beskrivet i kursplanen (Skolverket, 2011) för ämnet musik för årskurserna 7 till 9 beskriver inom området musicerande och musikskapande att undervisningen ska innehålla ”musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras” (s.102). Kunskapskraven för betyget E i årskurs 7 till 9 beskriver att ”dessutom kan eleven kombinera musik med andra uttrycksformer så att de olika uttrycken i **någon mån** samspelar” (s.105). Eleven ska även kunna bidra till en bearbetning samt tolkning av musiken så att ett musikaliskt uttryck skapas (Skolverket, 2011). Kursplanen i musik behandlar områden som på liknande sätt hanteras i kursplanen i ämnet idrott och hälsa. Inom skolämnet musik ska eleverna kombinera musik

med olika uttrycksformer såsom rörelse eller dans till musik, som i sin tur även behandlas i ämnet idrott och hälsas kursplansbeskrivning (Skolverket, 2011).

3.4 Begreppen takt och rytm

Takt och rytm är två centrala begrepp för denna studie och därför är en beskrivning betydelsefull för studien. Rytm är ett ord som i Bonniers musiklexikon (2003) definieras som en organisatorisk faktor till musikens rörelse i tiden. Rytmen är tillsammans med harmonik och melodik ett huvudelement som strukturerar musiken i obetonade samt betonade enheter. Vidare beskriver Bonniers musiklexikon att rytmen kroppsligen kan upplevas som växlingen mellan andning och arbete, alltså den fysiska upplevelsen av skiftningen mellan avspänning och spänning. Nationalencyklopedin (2012) beskriver rytm som ”en växling mellan starkare och svagare moment i återkommande förlopp av olika slag, i synnerhet upplevelsen av denna växling”. Rytmen placeras in i olika scheman som med annat ord kan beskrivas som takt (Bonniers musiklexikon, 2003).

Nationalencyklopedin (2012) beskriver ordet takt som en ”enhet för tidsliga regelbundenheter i musiken”. Bonniers musiklexikon (2003) står det att takt är ett ord som kan beskrivas på olika sätt och har därmed olika betydelser beroende på vilket sammanhang det befinner sig i. Det är dels en indelningsprincip som en mätning av musikstycket och på så sätt matematiskt delar in musikstyckets i olika tidsförlopp. Vidare beskrivs det i Bonniers musiklexikon att takt även anger, genom växlingen av obetonade samt betonade element, den puls som uppkommer i skiftningen mellan dessa komponenter. Alla dessa element skapar tillsammans musikens puls som tillsammans med takten i sin tur ger en fysisk livskänsla (Bonniers musiklexikon, 2003).

3.5 Bedömning

Bedömning har under lång tid varit en självklar del inom den svenska skolan (Lundahl, 2011). Under 1900-talet har kunskapsbedömning varit förenat med ett urval både till arbetslivet samt till de högre utbildningarna. Christian Lundahl (2011) menar att synen på bedömning under lång tid på olika sätt förändrats och detta speciellt de senaste årtiondena där bedömning för lärande blivit en mer grundläggande del av skolans arbete.

3.5.1 Bedömning för lärande

Inom begreppet bedömning för lärande ses bedömningar som ett verktyg för lärandet i form av exempelvis kamratbedömning, självvärdering och på andra sätt framåtsyftande bedömningsformer såsom formativ bedömning (Lundahl, 2011). Lundahl beskriver i sin bok *Bedömning för Lärande* (2011) bedömningsaspekten som ett tillvägagångssätt som gynnar elevernas inflytande, kreativitet och ansvarstagande, alltså deras kommunikativa utveckling. Eleverna ska enligt Lgr-11 utveckla sin förmåga att kritisera sin egen samt andras kunskaper och därigenom även bedöma den. Lundahl (2011) anser att läroplanens mål har blivit mer komplexa och han ser att bedömning för lärande kan främja elevernas utveckling inom delaktighet och ansvar, något som också läroplanens mål kräver.

Mätning av kunskap är ett väl debatterat ämne då omvärldens kontroll inom olika områden ökar, såsom av skolans kvalitet (Lundahl, 2011). Kunskap är samtidigt svårt att mäta och därmed svårbedömt då det inte kan struktureras eller standardiseras utan att det kritiska och kreativa tänkandet riskeras. Lundahl (2011) beskriver att bedömningar styrs av inlärnings- samt undervisningsprocesser och därav påverkas de som blir bedömda av utformningen på granskningarna. Summativ och formativ bedömning är de två delar som forskningen ofta delar in bedömning i. Lundahl menar vidare att den formativa bedömningen används för utformningen och påverkan av lärandeprocesser då dess ändamål är att under utbildningsprocessen utveckla både elevernas kunskaper samt lärarnas undervisning. Summativ bedömning är till skillnad från formativ en metod där kunskaper i efterhand summeras och då ofta i förhållande till ett fastsatt kriterium såsom en betygsskala. Dessa två bedömningssätt menar Lundahl kompletterar varandra och i skolans sammanhang kan båda utnyttjas genom att under arbetets gång nyttja den formativa bedömningen i form av olika slags feedback medan betyget sedan sätts som en summativ bedömning. Bedömning för lärandet bygger till stor del på formativa bedömningar och kan på så sätt vara en bidragsfaktor till ett ökat intresse hos eleverna då fokus flyttats till understödande av elevers lärande istället för mätning av resultat vilket i sin tur skapar just det ökande engagemanget (Lundahl, 2011). Lundahl hävdar att bedömning för lärande är det mest produktiva tillvägagångssättet för att öka resultatet i skolorna.

3.5.2 The Big 5

Universitetslektorn Göran Svanelid (2012) har varit delaktig i framtagandet av delar av den nya kursplanen/läroplanen. Han förespråkar *The Big 5* som är de fem vanligaste förmågorna inom den nya läroplanen och tror att dessa kan vara ett stöd inom den bedömningsproblematik som han ser att Lgr-11 har medfört. I en artikel i Pedagogiska Magasinet nummer fyra (2012) beskriver Svanelid att bakom reformen med Lgr-11 finns grundtanken om en likvärdig bedömning. I artikeln ifrågasätts om Skolverkets stödmaterial verkligen utgör sitt fulla syfte, alltså hur stor hjälp det är för pedagogerna. The Big 5 symboliserar de fem vanligaste förmågor som, likt en röd tråd genom samtliga ämnen, ska bedömas samt betygsättas och på så sätt genomsyra hela läroplanen. skolsystemet. Förmågorna är: kommunikativ förmåga, analysförmåga, begreppslig förmåga att hantera information samt metakognitiv förmåga.

Svanelid (2012) beskriver den nuvarande bedömningssituationen som ett *bedömningsträsk* där varken lärare, elever eller föräldrar får en klar bild över bedömningen. Huvudproblemen är dels kvantiteten inom bedömningssystemet och dels komplexiteten inom kunskapskraven. Lärarna ska förhålla sig till läroplanen samtidigt som de förväntas ta del av bland annat Skolverkets bedömningsstöd, informativa skrifter av olika slag samt andra former av dokumentation. All denna information ser Svanelid som kvantitet inom bedömningssystemet och han ställer frågorna: när ska allt detta läsas? Och hur många timmars professionella samtal kommer krävas för att tolka det? Tolkningen är det som menas med komplexiteten då formuleringarna i kunskapskraven kan medföra tolkningsskillnader mellan lärarna.

3.5.3 Bedömning inom ämnet idrott och hälsa

Idrott och hälsa är ett viktigt skolämne men lärare och elever har dock svårt att redogöra för vilka kunskaper inom ämnet som är betydelsefulla att lära sig (Redelius, 2007). Betygsättning och bedömning kan bli ett problematiskt arbete om lärarna i idrott och hälsa har svårt att ordmässigt formulera vilka kunskaper eller förmågor som ska betygsättas. Karin Redelius (2007) anser att om lärare samt elever har svårt att formulera och förstå kunskapskraven så är det sannolikt att de inte utgör den referenspunkt vid bedömningssituationer som kunskapskraven bör göra. Vidare beskriver Redelius den stora variation inom bedömning samt betygsättning som det visat sig att lärare sinsemellan har. Ifrågasättningen av kunskapskravens roll vid bedömningssituationer handlar om vilka pedagogiska konsekvenser problematiken kring likvärdig bedömning mellan olika lärare medför.

Skolverket har för att minska tolkningsskillnaderna mellan olika pedagoger gett ut olika stödmaterial i form av bland annat bedömningsstöd i form av skriftligt- samt videofilmsformat, diskussionsunderlag, ämnesfilm samt kommentars material till kursplanen i idrott och hälsa. I bedömningsstödet för idrott och hälsa beskrivs det kunskapskrav som denna studie handlar om det vill säga hur väl eleverna anpassar sina rörelser till takt, rytm och sammanhang. Bedömningsstödet beskriver vikten av att de undervisande lärarna vet vad det är inom området rörelse som ska bedömas samt när och hur (Skolverket – skriftlig del, 2012).

Vikten av kommunikation mellan lärare samt elev beskrivs då eleven ska vara medveten om bedömningssituationen. Kunskapskravet beskrivs i bedömningsstödet med ett exempel på en praktisk övning där elevernas uppgift går ut på att de sätter samman rörelser till musik och har fått förslag på stegkombinationer samt rörelser som de sedan ska utveckla. Anpassningen till takt, rytm och sammanhang beskrivs på följande sätt:

Detta gör du genom att använda dig av rummet (förflyttningar i olika riktningar, rörelse högt/lågt, med eller utan armmönster) samt genom att variera rörelsernas tempo och låta musikens karaktär påverka rörelsernas uttryck (s. 9).

Valet av rörelser, vilket tempo de utförs i, rörelsernas karaktär, rumsuppfattningen samt utnyttjandet av rummet ligger alltså till grund för bedömningen. Rörelsernas karaktär beskrivs som samspelet och anpassningen av rörelser och rytm till musiken och dess genre. Bedömningsmatrisen (Skolverket – skriftlig del, 2012) till uppgiftsexemplet ovan beskriver att för E nivån ska eleven visa, i förhållande till den valda musiken, att den till viss del kan anpassa sina rörelser. Eleven ska även till viss del kunna anpassa sina rörelser till musikens grundpuls tillsammans med olika rytmiseringar. Sista punkten i bedömningsmatrisen beskriver att eleven till viss del kan anpassa sina rörelser i förhållandet till sammanhanget samt syftet i både tränings- och rörelseprogram samt traditionell och modern dans. Vikten av en dokumentation framhålls och den formativa bedömningen framhävs som ett redskap framför den summativa betygssättningen (Skolverket – skriftlig del, 2012). Elevernas förmåga att anpassa sina rörelser till takt och rytm ska dokumenteras och kan skrivas ned med hjälp av mallar och andra dokumentationsunderlag ur olika synvinklar från både elev, lärare, kamrat samt grupp. Dessa underlag ligger sedan till grund för den formativa bedömningen som i sin

tur ger möjlighet för återkoppling i elevens pågående läroutveckling och den processen beskrivs som bedömning för lärande (Skolverket – skriftlig del, 2012).

4. Metod

I följande metodkapitel kommer jag att beskriva samt redogöra för hur undersökningen har genomförts i form av forskningsinriktning, studiens design och genomförande samt etiska överväganden.

4.1 Forskningsinriktning

Syftet med studien var att undersöka vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning. Utifrån det undersökningssyfte som tidigare presenterats kan jag, som forskare välja mellan de två forskningsinriktningarna som Runar Patel och Bo Davidson (2003) beskriver som: kvalitativ och kvantitativ studie. Patel och Davidson beskriver en kvantitativ studie med mätbara datainsamlingar som statistiskt kan bearbetas och tolkas enligt särskilda analysmetoder. Till skillnad från den kvantitativa forskningen så har den kvalitativa forskningsinriktningen datainsamlingar i form av tolkande analyser, intervjuer som är kvalitativa. Den kvalitativa insamlingen av data fokuserar alltså på så kallade mjukare data än den kvantitativa och bearbetas sedan för att få ett så generellt resultat som möjligt. Utifrån Patel och Davidsons (2003) beskrivningar av kvalitativa och kvantitativa forskningsinriktningar har jag valt en kvalitativ inriktning. För att på bästa sätt besvara mitt undersökningssyfte och därigenom mina forskningsfrågor valdes just kvalitativ insamling av data i form av kvalitativa intervjuer. Den kvalitativa intervjusituationen ger möjlighet till insamlande av mjuk data med låg grad av standardisering och samtidigt hög grad av strukturering (Patel & Davidson, 2003).

4.2 Intervju som metod

Intervju är en kvalitativ metod för insamlandet av rådata som sedan kan sammanställas, analyseras och på så sätt besvara studiens forskningsfrågor. Intervjuerna sker vanligtvis, som Patel och Davidson (2003) beskriver, genom ett personligt möte mellan informanten och intervjuaren, men kan även ske genom exempelvis ett telefonsamtal. Patel och Davidson skriver att en viktig del, när tillvägagångssättet för att besvara forskningsfrågan sker genom intervjuer, är att informanten får förtroende för intervjuaren, vilket kan underlättas genom att exempelvis konfidentialitet utlovas. Intervjuer är uppbyggda på frågor som besvaras av

informanten och dens svar spelar stor roll för resultatet i studien och därför påverkas svaren av informantens villighet att svara på frågorna. Patel och Davidson (2003) skriver om vikten av att studiens och intervjuens syfte klargörs så att informanten kan förstå varför det är viktigt med just hans eller hennes bidrag. Studiens konfidentialitet förklaras för intervjupersonen innan intervjufrågorna ställs. Med konfidentialitet menas att det endast är forskaren som har tillgång till uppgifter om vem som deltar i studien samt dess rådata. Informationen om studiens syfte samt hanteringen av det empiriska materialet ges flertalet gånger till informanten för att på så sätt undvika eventuella missförstånd. Under genomförandet av intervjun, skriver Patel och Davidson (2003) betydelsen av att intervjuaren visar en förståelse samt genuint intresse för det som informanten berättar. Intervjuarens handlingar såsom mimik, gester, visat intresse och så vidare kan tolkas som kritiserande och dömande i en intervjusituation. Det är därför viktigt att vara medveten om detta för att på så sätt kunna undvika att en försvarsattityd väcks hos informanten.

4.3 Studiens design och genomförande

Studien har genomförts i tre steg där först urvalet av informanterna genomfördes, följt av arrangemanget kring intervjusituationen samt slutligen en analys av dess rådata.

4.3.1 Urval och informanter

Studiens urvalsgrupp bestod av fem stycken lärare inom idrott och hälsa som alla undervisar på grundskolans senare år. Lärarna skiljer sig åt genom att några arbetar som flerämnespedagoger medan några är undervisande lärare inom enbart ämnet idrott och hälsa. Årskurserna som informanterna undervisar i varierar mellan att undervisa över alla årskurser i grundskolan samt inom grundskolans senare år. Studien avser att undersöka vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning och informanterna besvarar forskningsfrågorna utifrån den undervisning som de bedriver i just grundskolans senare år.

Valet av informanter har skett enligt Patel och Davidsons beskrivning i *Forskningsmetodikens grunder* (2003) genom ett strategiskt urval som innebar att jag valde ut möjliga intervjupersoner. Urvalet skedde alltså medvetet utifrån tre krav. Det första kravet var att alla lärare skulle ha en idrottslärarexamen vilket gör dem till behöriga att undervisa samt betygsätta elever inom ämnet idrott och hälsa. Nästkommande krav handlade om att de skulle vara undervisande lärare ute på olika svenska grundskolor. Könsfördelningen på

informanterna blev två kvinnor samt tre män . Även detta var ett krav då först två lärare av varje kön tillfrågades om delaktighet i studien. Den femte intervjupersonens kön berodde på tillgänglighet vid ett bortfall. Jag valde att först fråga personer av båda könen och efter ett bortfall var det just en man som var villig att delta i studien. Könsfördelningen hos informanterna blev därför två kvinnor samt tre män.

Informanterna är alla utövande och utbildade idrottslärare och undervisar i grundskolans senare år. De namn som presenteras i studien är fiktiva och stämmer alltså inte överens med vad informanterna heter i verkligheten: Handlar också om god forskningsetik

- Informant 1 är man och undervisar i årskurserna sju till nio som flerämneslärare och presenteras i resultatet som Karl.
- Informant 2 är kvinna och undervisar i årskurserna sju till nio som idrottslärare och presenteras i resultatet som Monika.
- Informant 3 är en kvinna som undervisar årskurserna ett till nio som idrottslärare och presenteras i resultatet som Pia.
- Informant 4 är en man som undervisar årskurserna fyra till nio som idrottslärare och presenteras resultatet som Adam.
- Informant 5 är en man som undervisar årskurserna sex till nio som flerämneslärare och presenteras i resultatet som Peter.

4.3.2 Arrangemanget kring intervjusituationen

Varje informant fick bestämma plats samt tidpunkt för när intervjun skulle äga rum, detta för att som Patel och Davidson (2003) beskriver skapa ett avspänt intervjuklimat och därmed en så bekväm situation för informanten som möjligt. Intervjuerna pågick tills frågorna var besvarade samt att ämnet var uttömt och tidslängden på intervjuerna varierade mellan 18 och 40 minuter. Samtliga fem intervjuer spelades auditivt in på min mobil, vilket godkändes av alla informanter.

Intervjuerna genomfördes i tre steg eller faser där den första faser var en inledande samt kontaktskapande del följt av en datainsamlingsdel där forskningsfrågorna utefter olika synvinklar behandlades i form av en rad olika intervjufrågor. Slutligen fanns en avslutande del där samtalet kommenterades och där informanten om så önskades kunde göra ett tillägg till de frågor samt områden som hanterats i intervjun. Intervjufrågorna ställdes i datainsamlingsdelen utefter en struktur med fem olika ämnesområden: begreppen takt och

rytm, kursplanen för idrott och hälsa, kompetens idrottsutbildning, bedömning samt förslag och ämnesintegrering (se bilaga 1). Frågorna inom dessa ämnesområden följde enligt Patel och Davidson (2003) en bestämd struktur i form av inledande neutrala frågor följt av mer specifika frågor riktade mot studiens syfte samt dess frågeställningar. Intervjuerna hade som tidigare nämnts en hög grad av strukturering och låg grad av standardisering men trots detta gavs det möjlighet för eventuella förändringar i frågornas ordning.

Vid två intervjutillfällen blev intervjuerna störda av personal och elever och platsbyte fick ske. Dessa händelser medförde att struktureringen på dessa två intervjuer förändrades och de inledande neutrala frågorna inom det specifika ämnesområdet upprepades för att återskapa den avspända atmosfären vid intervjun. Den givna struktur som intervjuerna följde hjälpte mig att hålla isär min forskarroll från rollen som pedagog.

Efter intervjuernas genomförande lades dessa filer in på en dator och transkriberades ordagrant. Intervjun är konfidentiell vilket betyder att det är endast jag som känner till informanternas identitet. Detta är någonting som jag beskrev både muntligen när förfrågan om deltagande skedde samt i de email som skickades som förfrågningar till att delta i studien. Under inledningen av intervjutillfällena upprepades denna information för att på så sätt klargöra konfidentialiteten. Informanternas personuppgifter samt den information som de delgivit undersökningen förvaras hos mig.

4.3.3 Analys

Det empiriska materialet från intervjutillfällena har bearbetats på olika sätt. Auditiva inspelningar utfördes vid alla fem intervjuerna och jag har sedan transkriberat dessa till skrift. Jag valde att vid citering av informanterna i resultatet ta bort utfyllnadsord såsom ”ehm”, ”mm” och ”hum” då jag anser att det varken gynnar eller missgynnar bearbetningen av materialet eller den färdigställda studien.

Transkriberingsarbetet har gett mig en tydlig överblick över de fem intervjuerna och när alla ordagrant skrivits ner i skrift strukturerade jag detta empiriska material. Struktureringen skedde genom att samtliga svar på varje fråga som ställts under intervjutillfällena placerades tillsammans i ett dokument, vilket gav en översikt över studiens rådata. Under arbetet med översikten förändrade jag den struktur som intervjuerna genomförts i och ordningen på de olika teman med tillhörande frågor förändrades. Trots att jag som intervjuare, i dessa

kvalitativa intervjusituationer, hade en stark strukturering var det mest naturligt att förändra ordningen på teman. Förändringen medförde en förbättrad struktur vilket gör det lättare för läsaren att förstå innehållet samt läsa studien. Trots intervjuens låga grad av standardisering tillsammans med den höga graden av strukturering fanns utrymme för förändringar inom frågornas ordning. Sammanställningen av samtliga informanternas svar var därför en nödvändighet för att jag skulle kunna skapa mig en klar bild över insamlad data. Utifrån studiens syfte samt dess frågeställningar kategoriserades sedan intervjuernas frågor och det som inte var relevanta för studien sorterades bort. Utifrån denna sammanställning utformas och redovisas studiens resultat.

4.4 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2011) beskriver i sin rapport *God Forskningssed* vikten av att jag som forskare följer fyra etiska riktlinjer i form av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Med informationskravet menas att informanterna meddelas om den aktuella forskningsuppgiftens syfte. I denna studie underrättades intervjupersonerna både under förfrågningen av att delta samt under intervjutillfället. Deltagarna har enligt samtyckeskravet själva haft rätten att bestämma över sin medverkan i studien. Det empiriska materialet har behandlats enligt konfidentialitetskravet vilket innebär att det är endast jag som har tillgång till inspelningar, transkriberingsmaterial samt sammanställningar av data. Informanterna har vid flera tillfällen fått information om studiens konfidentialitet, allt enligt Patel och Davidsons (2003) anvisningar i *Forskningsmetodikens grunder*. Min förhoppning med en konfidentiell utgångspunkt var att skapa en trygg intervjusituation för informanterna så att de vågar vara ärliga i sina svar. Bedömning inom skola är ett känsligt samt värdebatterat ämne och därför anser jag att det är mycket viktigt att den insamlade data från intervjuerna behandlas på ett sätt så obehöriga inte vet vem informanterna är. Intervjupersonernas namn i studien är fiktiva och beskriver endast vilket kön de har. Enligt nyttjandekravet används uppgifter insamlade om enskilda informanter endast för forskningsändamål.

5. Resultat

I resultatkapitlet redovisas resultaten från de fem intervjuerna under olika rubriker samt dess underrubriker.

5.1 Takt och rytm i idrottsläroarutbildningen

Under denna rubrik presenteras informanternas olika syn på sin utbildningsbakgrund och hur väl läroarutbildningen har förberett dem för deras yrkesliv.

5.1.1 Yrkesförberedelse

Informanterna är inte eniga om hur väl deras utbildning förberett dem för sin nuvarande yrkesroll då de utifrån olika perspektiv både är nöjda och missnöjda med sin utbildning. Missnöjet finns gällande den del av yrket som inte handlar om undervisning inom ämnet idrott och hälsa, alltså arbetet utanför idrottssalarna. Monika beskriver på följande sätt denna problematik:

Ja, som själva idrottsläroarrollen tycker jag men kanske inte som läroarrollen generellt. Jag tänker att på själva idrottsläroarutbildningen så var det väldigt konkret man jobbade mycket i idrottssalen och jobbade praktiskt hela tiden/.../förberedelsen till att vara mentor att reda ut konflikter, ta hand om föräldrar har man inte fått någon som helst utbildning i. (Monika)

Peter berättar vidare om vad han har saknat:

Bedömning är framförallt det jag saknat på utbildningen. Hur man ska bedöma och skillnaden mellan de olika betygen, det pratade vi inte alls om. Det var liksom helt nollställt. (Peter)

Peter poängterar här att läroarutbildningen inte förberett honom tillräckligt inför hela yrkesrollen och speciellt inom området bedömning. Peters citat utgör symbol för både Pias och Adams svar då de besvarat frågan på liknande sätt. Karl var i sin tur förhållandevis nöjd med utbildningens förberedelse inför yrkeslivet.

Pia resonerar vidare kring om att hon inte fått tillräcklig utbildning inom takt, rytm och dans från sin idrottslärarutbildning och såg där brister även inom idrottslärarrollen. De moment hon kommer ihåg från sin lärarutbildning var att skapa träningsprogram med olika rörelser som antecknades samt pardanser, vilket hon ser som en bristande kunskapslucka i sin nuvarande yrkesroll.

5.2 Ämnesintegrering med musik

Ett samarbete med en musiklärare är något som samtliga ställer sig positiva till men Karl är den enda som i dagsläget genomför en sådan ämnesintegrering. Det ämnesövergripande arbete som han utför sker i projektform där eleverna ska skapa en koreografidans till musik som de själva väljer och eleverna kan under denna tidsperiod utnyttja både musik- och idrottslektionerna till skapandet av dansen. Vid redovisningen filmas danserna vilket Karl berättar att han ser som en fördel då han betygsätter elevernas enskilda prestation i form av utvecklingsarbetet under den tid dansen skapas samt redovisningen.

Pia beskriver nedan vad hon tror om en ämnesintegrering mellan musik och idrott och hälsa:

På sikt så tror jag att alla kommer tjäna mycket på det för då får man in mycket i det centrala innehållet alltså i båda ämnena så behöver man inte göra det på två ställen. (Pia)

Att ämnesövergripande arbeten verkar gynnande och tidsbesparande för de inblandande ämnena berättar även Peter om:

Utbyte hade nog varit bra där tror jag, för jag tror att mycket av det de gör på musiken skulle vi haft nytta av på idrotten och kunna bedöma samtidigt. Vi hade kunnat spara in både tid och planering. (Peter)

Adam skildrar sin syn av ett eventuellt samarbete mellan musik och idrott och hälsa som ett tillfälle att jämföra kursplaner och kunna undvika dubbelarbete:

Jag tänker mig första momentet om man skulle samarbeta med en musiklärare är att man tar mina kurskriterier och musiklärarens kurskriterier eller betygs-kriterier

eller centralt innehåll och så sitter man och ser vad vi gör för något dubbelarbete.

(Adam)

Monika berättar att hon gärna vill arbeta med musikämnet och beskriver att det kanske kan ske i form av något projekt eller vid tillfällen då de dansar på skolan. Monika Pia, Adam och Peter hade alltså alla en klar bild både av hur ett eventuellt ämnesövergripande arbete skulle kunna utföras samt varför det kan verka gynnande och tidsbesparande för respektive ämne.

5.3 Kursplanen

Fyra informanter det vill säga Monika, Pia, Adam och Peter är eniga om att de anser att den nya kursplanen på flertalet sätt är tydligare än den föregående. Peter beskriver att det centrala innehållets tydlighet förenklar planeringsarbetet då det klart står vilka ämnen/områden lektionsinnehållet ska beröra och som i sin tur förenklar bedömningsprocessen. Det centrala innehållets tydliga utformning medför enligt Pia direktiv om vad lektionerna ska innehålla vilket hon menar är bra. Teorin är en annan del som hon upplever har fått en högre prioritering med betoning på elevernas samtal, diskussioner och språk. Monika beskriver även hon att centrala innehållet är mer utförligt formulerat med avseende på de anvisningar som ges om lektionernas innehåll. Vidare berättar hon att betygssystemet är en del som också förändrats samt att eleverna ska utveckla förmågor.

Adam tycker att den nya kursplanen är tydligare men tycker att det är svårt att beskriva vad som gör att han tycker så. Han tror att det dels beror på den nygjorda utformningen men även på grund av hans delaktighet i igångsättningen av läroplanens implementeringsarbete på skolan och på så sätt har han blivit insatt på en djupare nivå. Karl tycker att den nya kursplanen varken är bättre eller sämre än Lpo-94. De gråzoner han fortfarande ser ger möjlighet för lärare att tolka på olika sätt.

5.2.1 Takt och rytm i kursplanen

Informanternas svar på hur de uppfattar att takt och rytm beskrivs i kursplanen skiljer sig ifrån varandra då de inte är överens om uppfattningen av hur takt och rytm beskrivs i Lgr-11. Pia menar att orden har samma innebörd nu som när Lpo-94 nyttjades men att förändringen från den gamla kursplanen ligger i hur stor del av idrottsundervisningen som ska bestå av takt och rytm. Svaret från Monika lyder på följande sätt:

Nej, det kan jag nog tyvärr inte svara på. Skillnaden har jag faktiskt tänkt på. Vi vet nog inte riktigt skillnaden där på takt och rytm. (Monika)

Karl är osäker på om takt och rytm finns med men han anar att det gör det och säger:

... ska jag vara 100procent ärlig så är jag inte säker för jag är inte så beläst att jag vet ens om det föregår men jag har för mig att det står. (Karl)

Utrymme för eget skapande av rörelseprogram och danser är Peters uppfattning av hur takt och rytm beskrivs i den nya kursplanen. Adam menar att takt och rytm inte står förklarat eller är så utvecklat i kursplanen och inte heller i bedömningsstödet, utan det känns som att Skolverket ser det som en självklarhet att lärarna själva förstår vad takt och rytm är.

5.4 Begreppen takt och rytm

Informanterna svar på frågan om hur de ser på ordet takt beskrivs på följande sätt:

Då tänker jag på rörelse till musik. Ja dans och aerobic och gympapass och allting som har med rörelse till musik att göra. (Monika)

Jag tänker rörelse till musik och rörelse i lekar. (Pia)

Adam förklarar genom att räkna:

1 2 3 4, 1 2 3 4, 1 2 3 4 (Adam)

Jag tänker framförallt på att röra sig i takt. Känna musiken och att kanske få utlopp genom kroppen och dansen är väldigt förknippat med det. Innan min utbildning så tänkte jag att takt och dans hänger ihop men efter utbildningen känner jag att rörelseprogram kommer in också. (Peter)

Det sistnämnda är Peters förklaring där han även utvecklar hur synen på takt och rytm förändrades under idrottslärarutbildningen.

Nedan presenteras intervjupersonerna tolkning av ordet rytm där Peter beskriver ordet som:

Då tänker jag på puls och hjärtrytmen, egentligen inte så mycket på rytmen som finns i musiken, utan mer på det fysiska. (Peter)

Karl och Monika beskriver istället takt som:

Att man rör sig på ett sätt i ett bestämt mönster i ja samma takt nästan, för det är så jag tänker rytm. (Karl)

Takt och rytm känns ju för mig ganska likt, som inte är så insatt kanske då i just musikens termer". (Monika)

Adam tycker att rytm är något svårdefinierat.

Jag tycker att det blir jättemycket svårare med rytm eftersom att det står ju rytm i kunskapskraven och även i centralt innehåll och jag vet inte riktigt vad rytm är/.../ När jag tänker rytm tänker jag såhär: samba är typ en rytm. Fast när det står att eleven ska anpassa sig efter rytmen så har jag svårt att förstå skillnaden på hur man anpassar sig efter rytmen eller takten för på något sätt upplever jag det lite som att det blir samma sak. Ibland tänker jag rytm för att göra det enklare för mig själv att rytm skulle kunna vara vers och refräng i den bemärkelsen att när eleven gör någonting i versen och sen så byter man rörelse i refrängen så kan man anpassa efter rytmen, jag vet inte om det är tekniskt korrekt. (Adam)

Karl beskriver rytm som mer rörelse medan takt är detsamma som musik i form av olika taktarter såsom 3-takt, 4-takt och 5-takt. Pia i sin tur beskriver att man kan ha takt i olika lekar och andra ämnen medan rytm är mer som musik.

5.4.1 Idrottsläraperspektivet

Karl svarar på vad takt och rytm betyder, utifrån hans perspektiv som idrottslärare, genom att berätta att det är någonting som han använder mycket inom dansen. Att det förekommer i fler sammanhang är han säker på men under de tillfällena reflekterar han inte över takt och rytm. En förändring i samband med när dessa begrepp sätts i hennes perspektiv som lärare finner Pia men hon kan inte förklara mer i detalj om förändringen. Adam ser problematiken med takt och rytm eftersom han inte är riktigt säker på betydelsen av rytm.

Alltid när du säger takt och rytm tillsammans så tänker jag direkt på problematiken kring rytm, därför att jag inte riktigt vet vad det är. Det är ju som allting i kunskapskraven att om man inte exakt förstår vad de menar så är det ju i princip omöjligt att faktiskt på något sätt bedöma det. (Adam)

Beskrivningen som Peter ger av takt och rytm utifrån hans perspektiv som idrottslärare lyder på följande sätt:

Takt och rytm är nog för att kunna bedöma elever, vad de ska träna på i momenten med dans och rörelseprogram. Och framförallt se vad de behöver utvecklas på, jag tänker utifrån motorik. Jag ser en stark koppling mellan takt, rytm och motorik. (Peter)

Peter ser ett samband mellan den motoriska aspekten och takt och rytm.

5.4.2 Takt och rytm i undervisningen

Adam arbetar på flera sätt med takt och rytm i sin undervisning, exempelvis med aerobics samt traditionella och moderna danser. Han ser framtida möjligheter i att använda takt och rytm i delar av den undervisning som inte är dans eller rörelse till musik såsom olika musiklekar. Möjlighet till fler övningstillfällen än vid danserna skulle kunna ges framförallt då till de elever som har svårt att hålla takten. Fler övningstillfällen skulle kunna bidra till att situationer kan upplevas som mindre pinsamma än vid renodlad dans, dock har tidsbrist medfört att dessa idéer ännu inte har förverkligats.

Under Pias lektioner får de yngre barnen lyssna på musikexempel och klappa i takt samt röra sig till musiken medan de äldre dansar och genomför träningsprogram. Rörelseprogrammen delas upp så att varje elevgrupp får åtta takter som de ska skapa rörelser till och sedan sätts dessa delar ihop och klassen skapar, på så sätt, tillsammans ett helt träningsprogram.

Karl varierar sitt arbete med taktkänsla mellan dansprojekt, traditionella danser samt avslutningsdans. Om han hade undervisat på mellanstadiet tror han att takt och rytm möjligtvis hade varit en större del av undervisningen utanför dansen. Ett dansprojekt är någonting som ingår i Karls undervisning där eleverna i grupper, utefter vissa ramar, får välja

musik som de skapar en koreografi till. Den färdiga dansen redovisas sedan framför klassen. Majoriteten av eleverna ger positiv respons på detta projekt på utvärderingarna.

På detta sätt beskriver Monika sitt arbete med takt och rytm i idrottsundervisningen där årskursernas arbete bygger på de färdigheter eleverna fått från föregående årskurs:

...vi har ju då perioder med dans då vi bara arbetar just med takt och rytm, men sen så lägger vi in ofta i uppvärmningar och annat, rörelse till musik eleverna följer rörelser och försöker lyssna in takten och köra samma/.../För sjuorna gör man kanske en liten uppvärmning till musik och åttorna har jag någon lite längre dans och niorna har en lång dans som de visar upp. Det blir att de arbetar på lite olika sätt för varje årskurs men ungefär samma så att de ändå känner igen vad det är som ska hända så att de kan bygga det de har lärt sig. (Monika)

Peter varierar sin undervisning i takt och rytm mellan genom att använda olika metoder såsom hopprensprogram, rörelseprogram, boxercise, dans, skapa uppvisningsdanser och styrketräning. Problemet som han ser med styrketräning är att när eleverna får mjölksyra i de arbetande musklerna hämmas deras förmåga att visa sin anpassning till takten.

5.5 Bedömning

Området bedömning behandlades under intervjusituationerna ut en rad olika synvinklar som presenteras nedan.

5.5.1 Bedömning i samband med Lgr-11

Adam tycker att hans syn på bedömning förändrats i samband med Lgr-11 och upplever att det blivit mer komplext och svårt. Dock kan han inte avgöra om det beror på att den är så pass ny. Peter menar att den nya kursplanen medfört tydligare bedömning då det står mer konkret vad de olika kurskraven ska innehålla, samtidigt som den ställer högre krav på eleverna för att nå upp till de olika kurskraven.

Förra kursplanen var mer att du ska göra någonting inom ett väldigt brett område som du inom ämnet utformar som du vill. (Peter)

Begränsningar inom lektionsinnehållet och den minskande generella valfriheten är det som både Monika och Karl uppfattar som den största förändringen. Vidare ser båda på liknande

sätt hjälpmedel såsom videokamera som någonting som kan underlätta bedömningen av eleverna då kunskapskraven uppfattas som mer komplexa och omfattande än de tidigare var. Pia beskriver sin syn på förändringen inom bedömning:

...främst är det nog att man ger dem tid att träna innan man bedömer, så att varje moment inte är en bedömning/.../Att man lite mer tydligt när det är man bedömer för annars känner eleven sig kanske bedömda hela tiden och då blir det ju en press att alltid prestera och det är ju inte heller så roligt. (Pia)

Vidare berättar Pia om vikten av att ha en kontinuerlig diskussion om det teoretiska så att hon kan skapa sig en bild samt dokumentera elevernas förståelse för praktiska moment samt varför de utför dem.

5.5.2 Bedömning inom ämnet idrott och hälsa

Peter använder sig av en matris för varje elev som kontinuerligt under terminen fylls i och ligger som en grund för betygsbedömningarna. Eleverna får under läsåret se denna matris så att de blir medvetna om vilka arbetsområden som de behöver arbeta mer med. I årskurs åtta och nio får eleverna arbeta efter sina matriser då de har möjlighet till att självständigt planera vilka områden de vill arbeta extra på genom att först göra en målsättning med lektionen, utföra den och slutligen utvärdera den. Det här arbetssättet tror Peter skapar en större medvetenhet hos eleverna samtidigt som arbetsförloppet dokumenteras i ett bedömningsyfte.

Vid varje terminsslut i samband med omdömesskrivning samt betygssättning genomför Karl samtal med eleverna.

... i slutet av terminen så sitter jag enskilt med eleverna och diskuterar hur jag tycker att: nu har vi jobbat utifrån de här målen denna termin och hur tycker du att det har gått och hur tycker jag att jag upplever att det har gått. Det har varit ett väldigt fungerande koncept tycker jag. (Karl)

Pia bedömer eleverna på olika sätt: både praktiskt genom observationer och diskussioner samt teoretiskt genom prov, inlämningar och andra teoretiska uppgifter. Problematiken kring den fysiska faktorn och kapaciteten diskuterar hon på följande sätt:

... jag tycker det är svårare att bedöma i idrott för det är så kopplat till personen och vad den kan och fysiska förutsättningarna. (Pia)

Genom formativ bedömning tror Pia att det går att möta dilemmat av att bedöma i ämnet idrott och hälsa. Adam och Monika beskriver på liknande sätt hur de arbetar med bedömning inom idrott och hälsa. Vikten med att planera sin undervisning utifrån kunskapskraven berättar båda om och att det förändrats i samband med Lgr-11. Tidigare valdes först aktivitet och sedan vilket kunskapskrav det ingick i medan nu är processen snarare tvärt om. Starten sker alltså i kursplanerna och momenten skapas utifrån dess kriterier. Bedömningen sker sedan på flera sätt i form utav diskussioner, utfrågningar, skriftliga uppgifter samt observationer. Adam beskriver bedömningsmomentet som:

en form av formativ bedömning, pågående för att man ger eleverna feedback men den liksom verkliga bedömningen av momentet ligger vid ett tillfälle vid slutet. (Adam)

Feedbacken ger enligt Adam och Monika en potential för eleven att förändra och förbättra de aktuella momenten som de arbetar med och på så sätt ges eleven möjlighet till högre betyg.

5.5.3 Bedöma takt och rytm

Peter berättar att han ser på att bedöma takt och rytm på följande sätt:

Personligen tycker jag det är rätt svårt att bedöma det för det är så mycket som spelar in på takt och rytm på idrottsämnet. För att just säkerheten i det, att många är blyga för det och just därför så krävs det många pass för att skapa en trygghet i det. Ska man hinna med allt i det centrala innehållet så känns det som att man inte har den tiden med allting/.../ I just idrott krävs det repetition för att få upp en säkerhet och bli duktig i det. Ska man bli säker och våga dansa inför en klass så måste man göra det regelbundet och rätt mycket också. (Peter)

Pias, Karl och Adams beskrivningar av hur de ser på att bedöma takt och rytm stämmer överens med Peters uppfattning. De menar även att antingen håller eleverna takten eller så gör de inte det. Monika beskriver bedömningen så här:

Ja man får väl bedöma efter det man tycker är rätt takt och rytm... (Monika)

Karl bedömer takt och rytm utefter det han ser samtidigt som det hänger ihop med ansvarstagandet hos eleverna. Peter svarar att han bedömer:

Hur de håller takten till musiken, inlevelsen i det och sedan framförallt också planeringen, det är de tre sakerna jag framförallt kollar på. (Peter)

Karl och Peter besvarar frågan om hur de bedömer takt och rytm medan resterande av intervjupersonerna undvek den frågan genom att svara att de inte vet hur de bedömer takt och rytm.

När det gäller tillfället för när dessa bedömningar görs säger Pia att hon bedömer elevernas kunskaper i slutet av arbetsområdena vilket oftast är under andra projektveckan. Karl bedömer eleverna då de utformar takt och rytm i samband med dansmoment i undervisningen.

På frågan som handlar om vad det är lärarna bedömer säger Adam att han utelämnar rytmen då han inte vet vad den är och beskriver istället vad han bedömer utifrån begreppet takt:

Med takten då tänker jag mig när jag tittar på eleverna att de antingen går i takt eller så gör de det inte. Sen är det ju, man kan ju komplicera och analysera saker väldigt mycket för att samtidigt kan man ju tänka att man inte kan göra steg i takt. Det behöver ju nödvändigtvis inte betyda att man inte kan hålla takten utan det kan vara ett motoriskt hinder. Det vet man ju inte, samtidigt så ska de ju anpassa återigen tillbaka till sammanhanget. De ska ju kunna hålla takten i det sammanhang vi är och då är det kanske inte så väsentligt om det beror på en finmotorisk eller grovmotorisk rörelse. Om det beror på andra saker, utan att takten, tänker jag fortfarande att man t.ex. kan gå i takt/.../ Men det är ju fortfarande att kunna hålla någon form av takt. Det brukar inte vara så svårt egentligen om man tittar på eleverna för det blir ganska tydligt om man går i takt, tycker jag. Att antingen går de i takt eller vissa går inte alls. (Adam)

Karl säger att han bedömer ”deras takt och rytm” och berättar att han får förlita sig på sin professionalitet som lärare och det han har blivit undervisad i på lärarutbildningen. Efter dansprojektets uppvisning studerar han filmerna och tittar speciellt på:

Vilken takt de har och vilken rytm de har och hur jag tycker att de håller takten i form utan musiken. (Karl)

Pia ser skillnad på begreppen takt och rytm i sin bedömning då takten är när eleverna ”träffar slagen i musiken, kan räkna och hålla takten”. Rytmen är däremot ”själva känslan, själva rörelserna, att det flyter på. Takten är mer att man sätter slagen och rytmen är mer att man hänger med på det...”

5.5.4 Anpassa sig

I det kunskapskrav i idrott och hälsa som vi har samtalat om i intervjun, bedömer läraren hur väl eleven anpassar sig till takt, rytm och sammanhang. Jag frågar hur lärarna ser på ordet anpassa sig?

Monika säger att om eleven anpassar rörelsen så blir den en ekonomiskt bra rörelse med rätt koordination. Pia i sin tur beskriver det som:

Anpassa sig, det är att även om man inte är så trygg i situationen så klarar man att göra och utföra uppgiften så gott man kan, då tycker jag att man anpassar sig. Och följer med på det som sker efter bästa förmåga. Att man inte springer runt och sparkar när man gör en dans utan att man anpassar sig till den aktivitet som sker.

(Pia)

Adam pratar om att anpassning är en förändring av rörelsen till exempel när en elev går omkring på golvet och sedan sätts musik på. Anpassar eleven då sina steg till musiken visas en anpassning till sammanhanget och musiken. Peter beskriver anpassning som inlevelse och hur mycket eleverna bjuder till under utförandet av uppgiften och om de använder hela kroppen.

5.5.5 Sammanhang

I samband med intervjun samtalar vi om att i år sex bedöms eleverna utifrån hur väl de anpassar sina rörelser till takt och rytm, medan i år nio står det takt, rytm och sammanhang. Jag frågar informanterna om vad som menas med sammanhang?

Pia menar att olika danser kräver olika karaktärer såsom i Zumba där höfterna rörs mer än i vals och Pia beskriver ordet sammanhang som olika karaktärer i dansen, hur man kan uttrycka sig samt hur mycket inlevelse eleven visar. Det svar Monika ger liknar Pias och hon pratar också om olika slags danser, att eleverna visar förmåga att anpassa sina danser till de olika

dansernas karaktär. Ett exempel som Monika lyfter fram är skillnaden på rörelser inom streetdance samt vals och att eleverna visar den förändring som bör ske mellan dessa danser med deras skilda karaktär. Peter säger att eleverna ”ska ju återigen anpassa tillbaka till sammanhanget de ska kunna hålla takten i det sammanhang vi är”. Vidare beskriver han att reflektion och diskussion medför att eleverna kan reflektera över sammanhanget:

... framförallt i diskussionen efter. Att man verkligen har en diskussion om varför vi gjorde de här momenten idag. Där tror jag att eleverna kan reflektera över sin rörelse till sammanhanget, hur de rör sig och vilken inlevelse de har i sammanhanget. Det är svåra ord som man kan dra hur långt som helst och det är lite det vi håller på med i vårt arbete, att fortfarande bena ut för det är inte solklart, det är fortfarande en tolkning. Jag tror också att tolkningarna kan bli farliga för det skiljer sig så mellan lärare och lärare och skola och skola. (Peter)

I citatet ovan berättar Peter också om den problematik som kan uppstå med tolkningsskillnader mellan lärare och skolor. Karl ser sammanhang som ”bara bättre takt och rytm till” och att i årskurs nio försvåras på olika sätt sammanhanget såsom svårare musikval. Den skillnad som Adam ser mellan kunskapskraven i år sex och nio beskrivs som utveckling, från att eleverna har utfört exempelvis V-steget i aerobics i takt i årskurs sex till att i högre årskurser ytterligare tillföra anpassning till sammanhanget som i detta fall är kondition och styrketräning.

5.5.6 Progression

Alla informanter är eniga om att de förväntar sig en progression från årskurs sex till nio. Momenten förväntas utföras av eleverna med större säkerhet samt att svårigheter i form av annan musik, fler armrörelser eller andra tekniska svårigheter läggs till i de högre årskurserna. Likheten på dessa uttalanden symboliseras av Pias beskrivning av progression:

Ja, det gör jag. Ofta börjar jag kanske med en speciell sorts dans kanske då i 6:an och sen så fortsätter vi med den under åren och då tänker jag att om man väl har provat på den då/.../ efter fyra år så ska man kunna de här rörelserna som jag har lärt ut med lite mer fingertoppskänsla och fler svårigheter.

Adam menar att det inte säkert att, även om denna progression finns med i planeringen, så kanske den inte överensstämmer med verkligheten då olika gruppkonstellationer inte utvecklas på samma sätt.

5.5.7 Individuell bedömning av moment som utförs gruppvis

Idrott och hälsa är ett ämne där åtskilliga moment genomförs i grupp och informanterna beskriver i samband med intervjun hur de bedömer dessa moment för den enskilda eleven. Inom dansprojektet som Karl genomför talar han om för eleverna att arbetet dels bedöms under hela arbetsprocessen samt att granskningen sker individuellt. Under arbetets gång registrerar Karl händelseförloppet både i gruppen som helhet samt för varje individ och för anteckningar. Vid redovisningstillfället dokumenteras danserna med videokamera för att underlätta bedömningsfasen av den färdiga koreografin.

Dokumentation med hjälp av videokamera är någonting som både Monika och Adam ser som ett möjligt verktyg i samband med bedömningen, dock har de ännu inte provat dokumentationsformen. Vidare diskuterar de på liknande sätt som Karl vikten av att ta tillvara på de tillfällen då elever arbetar i mindre grupper och på så sätt kunna bedöma på individnivå.

Utvärderingar är någonting som Peter använder sig av för att i gruppmoment kunna utföra bedömning på individuell nivå. Eleverna får i diskussioner utvärdera sitt arbete samt att de kontinuerligt, skriftligt, reflekterar över sin prestation på lektionerna i en anteckningsbok. Pia använder sig dels av observationer samt diskussioner och skriftliga uppgifter för att individualisera bedömningen. Hon framhåller vikten av att aktivt observera eleverna och utföra formativa bedömningar för att på så sätt få tillräckligt med underlag till betygsättningen.

6. Resultatdiskussion

I resultatdiskussionen bearbetas och diskuteras de resultat som beskrevs under resultatkapitlet. Resultaten sammankopplas med den tidigare forskning som presenterats i litteraturgenomgången.

6.1 Takt och rytm i idrottsläroarutbildningarna

I resultatdelen beskrivs att Pia upplever att de moment inom dans och rörelse till musik som hon mött i idrottsläroarutbildningen inte har förberett henne inför hennes nuvarande yrkesroll. Malmö högskola är ett av de lärosäten som utbildar pedagoger inom ämnet idrott och hälsa och i deras kursplan/utbildningsplan (2012) beskrivs att de på olika sätt arbetar med rörelse till musik och rytm. Kursens syfte är att bidra till att de framtida pedagogerna på ett fördjupat plan bemöter dansområdets olika former. Lundvall och Meckbach (2007) beskriver på liknande sätt som Pia att bristerna inom dansmomenten i ämnet idrott och hälsa beror på ett flertal faktorer där två delar är lärares bristfälliga kompetens samt ämnets otydlighet. Mitt resultat samt litteraturgenomgången visar att det kan finnas brister i utformningen av läroarutbildningens moment inom området rörelse till musik då lärarna i sin yrkesroll upplever en otillräcklig kunskap inom ämnet.

Annerstedt (1990) anser att en ämnesintegration mellan idrott och hälsa samt ett annat undervisningsämne gynnar bedömningen i de båda ämnena. Ämnesövergripande arbete kan ge eleverna en större förståelse, fördjupning samt breddning inom de specifika arbetsområdena. Idrottsläroarna i föreliggande studie ser positivt på en ämnesintegrering med musikämnet. De ser likheter mellan ämnena och tror att ett ämnesövergripande arbete kan verka både gynnsamt för de inblandade ämnena samt framförallt tidsbesparande. Adams utsaga visar att han ser likheter mellan ämnena idrott och hälsa och musikämnet. Det kan medföra att samma elevarbete kan bedömas ur båda ämnenas synvinkel och därigenom underlätta arbetet och fungera tidsbesparande.

Karl bedriver i sin undervisning en ämnesintegrering mellan idrott och hälsa och musik där ett dansprojekt utformas och sedan bedöms utifrån de båda ämnenas kriterier. Musikämnets kunskapskrav angående hur väl en elev kan kombinera musik samt andra uttrycksformer är ett exempel på vad musikleäraen kan betygsätta samtidigt som idrottsläroaren bedömer hur väl

eleverna anpassar sina rörelser till takt, rytm och sammanhang. Det skulle kunna betyda att ett ämnesintegrerande arbete mellan dessa två ämnen kan underlätta respektive ämnes betygsättning då flera bedömningsvinklar av samma situation är tidsbesparande. Eleverna skulle även ges möjlighet till en större fördjupning inom det berörda arbetsområdet då de olika ämnena kan se på samma uppgift utifrån olika synvinklar.

6.2 Kursplanen

Informanterna upplever den nya kursplanen för ämnet idrott och hälsa som mer tydlig. Pia ser till exempel det centrala innehållet som mer tydligt i dess formuleringar. Från årskurs ett till och med nio beskrivs rörelser till musik, takt samt rytm i det centrala innehållets rörelseområde. Utifrån kunskapskraven för årskurserna sex och nio ska läraren bedöma hur väl eleverna anpassar sina rörelser till takt, rytm och tillägget i de högre åldrarna begreppet sammanhang. I resultatdelen presenteras svar från intervjupersonerna som spretar åt olika håll, då de inte är överens om hur takt och rytm beskrivs i Lgr11. En informant är inte säker på om takt och rytm finns med i Lgr11 medan en annan informant menar att förändringen från Lpo-94 till Lgr11 är hur stor del av idrottsundervisningen som ska bestå av takt och rytm. Utrymme för eget skapande av rörelseprogram och danser är den tredje informantens uppfattning av hur takt och rytm beskrivs i den nuvarande kursplanen. De två resterande intervjupersonerna svarar att de inte vet vad Lgr11 menar med takt och rytm samt att det verkar som att Skolverket ser det som en självklarhet att lärarna själva förstår vad takt och rytm är. Intervjupersonernas spretande svar angående hur takt och rytm beskrivs i Lgr11 visar att kursplanens beskrivning av detta område är tolkningsbart.

Rörelse till musikens takt och rytm beskrivs under flera årskurser både i det centrala innehållet samt i kunskapskraven. Trots att det återfinns i flera årskurser skiljer sig informanternas uppfattningar åt angående hur de uppfattar att takt och rytm beskrivs i den nya kursplanen. Karl menar att dessa gråzoner ger möjlighet för tolkningsskillnader mellan lärarna. Vad beror dessa skilda svar på? En aspekt kan vara att Lgr-11 fortfarande är en ny läroplan och att informanterna inte hunnit arbeta med alla delar än. Det är möjligt att idrottslärares olika uppfattningar angående takt och rytm i kursplan samt undervisning kan bero på deras bristande begreppsuppfattning angående just takt och rytm.

6.3 Begreppsuppfattning

Ingen av informanterna förklarade dessa begrepp varken på liknande sätt som någon annan intervjuperson eller som något uppslagsverk såsom Bonniers musiklexikon (2003) och ordet rytm uppfattas som svårast att beskriva. Informanterna menar att trots att orden finns med i det centrala innehållet samt i kunskapskraven och därigenom ska bedömas kan de inte precisera vad begreppen betyder. Lundvall och Meckbach (2007) beskriver lärares bristfälliga kompetens och ämnets otydliga inriktning som två orsaker till de brister som finns inom rörelse till musik i ämnet idrott och hälsa. Skolverket har gett ut en rad olika stödmaterial där exempelvis rörelse till musik i form av takt och rytm berörs. Dock förklarar inte Skolverket i något av dessa stödmaterial vad som menas med just takt och rytm vilket då ger utrymme för tolkning och bidrar till att ämnets oklara inriktning. Skolverkets otydliga eller möjligtvis obefintliga förklaring till just takt och rytm kan ligga till grund för det varierande undervisningsinnehåll som informanterna i denna studie beskriver inom rörelse till musik.

Adam beskriver i sin intervju problematiken som uppstår när man inte förstår orden takt och rytm i en bedömningssituation: ”Det är ju som i allting i kunskapskraven. Om man inte exakt förstår vad de [Skolverket] menar så är det ju i princip omöjligt att faktiskt på något sätt bedöma det”. Det är möjligt att den förvirring som informanterna i studien uppvisar kring dessa ord är resultatet av att Skolverket inte definierar takt och rytm. Den ovisshet som finns hos de undervisande lärarna ute på fälten borde medföra en olikartad bedömning i de svenska skolorna samtidigt som läroplanen ska främja en likvärdig bedömning.

6.4 Bedömning

Läroplanens grundtanke kring bedömning är att bedömningen inom ämnena ska vara likvärdig oavsett vilken skola eleverna går på. *The Big 5* är de fem viktiga förmågor som Svanelid (2012) beskriver inom Lgr-11. Svanelid anser att dessa kan vara ett stöd för bedömning. Svanelid ifrågasätter om de stöd som Skolverket gett ut verkligen hjälper pedagogerna i deras bedömningsarbete eller *bedömningsträsk* som han kallar det. Redelius (2007) beskriver ytterligare att kunskapskraven vid bedömningssituationer inte utgör den referenspunkt som de bör göra. Om inte Skolverkets stödmaterial är en hjälp till pedagogernas tolkning av kunskapskraven och därigenom inte deras bedömningsarbete försvåras arbetet av att ha kunskapskraven som referenspunkt. I sin tur leder detta till skillnader mellan olika

lärares bedömning och det leder till att en likvärdig bedömning blir svårt att finna. Resultatet i denna studie visar att lärarna inte är enade i frågorna kring hur de bedömer takt och rytm, när de gör dessa bedömningar och vad de bedömer. Frågor som det skriftliga bedömningsstödet (Skolverket, 2012) beskriver är viktiga det vill säga att lärarna ska veta vad som ska bedömas, när och hur. De beskrivningar som informanterna gav under intervjuerna visade att lärarna inte visste vad, när och hur bedömningen kring *hur väl* eleverna anpassar sina rörelser till takt och rytm ska ske. Frågan är då varför flera av informanterna inte besvarar frågor kring vad, när och hur bedömning kring takt och rytm sker? Det är möjligt att faktorn där Svanelid (2012) i sin ifrågasättning mot den kvantitet i kunskapskraven samt dess komplexa formuleringar ligger till grund för den bristande kunskap som denna studie visar inom bedömning av takt och rytm. Om Skolverket inte ger en förklaring eller definition till begreppen takt och rytm är det svårt lärarna inte ha en enad uppfattning kring bedömningsituationer inom området rörelse till musik.

Lundahl (2011) beskriver den nya läroplanens mål som mer komplexa och att målen om elevers utveckling samt delaktighet kan gynnas av ett arbete kring bedömning för lärande. Formativ bedömning är även någonting som Skolverket beskriver vikten av i sina bedömningsstöd (skriftlig del, 2012). Dock visar studien att kontinuerlig bedömning kan vara svår då lärarna faktiskt inte vet vad och hur rörelse till takt och rytm ska bedömas. Informanternas svar angående hur de ser på att bedöma *hur väl* eleverna anpassar sina rörelser till takt, rytm och sammanhang utifrån begreppen att *anpassa sig* samt *sammanhang* var likartade, då de alla såg svårigheter i att utföra denna bedömning. Deras svar angående att bedöma orden *anpassa sig* samt *sammanhang* stämmer överens med Skolverkets beskrivning i bedömningsmaterialet det vill säga att sammanhanget betyder med övningens karaktär och deras anpassning av sina rörelser till detta (Skolverket, 2012). Likheten mellan studiens resultat och Skolverkets beskrivningar visar att bedömningsstödet ger tillräckliga förklaringar av begreppen att *anpassa sig* samt *sammanhang*.

7. Slutsatser och vidare forskning

Under genomförandet av min studie har jag fått en djupare kunskap om vilken roll begreppen takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning i grundskolans senare år. Min slutsats är att informanterna inte har kunskaper om vad begreppen takt och rytm innebär. Därigenom är de heller inte medvetna om vad som bör ingå i undervisningen samt hur bedömningssituationen inom detta kunskapskrav bör se ut. Jag tror att det här är en logisk följd av Skolverkets formuleringar i den information som de ger ut. I kursplanen och i de bedömningsstöd som finns inom området rörelse till musik beskrivs eller definieras inte vad som menas med begreppen takt och rytm. Otydligheten från Skolverkets håll avspeglar sig sedan på lärarna på fältet och de kan därigenom inte veta hur de ska förhålla sig till takt och rytm. Eleverna ska bedömas och därigenom betygsättas likvärdigt i hur väl de anpassar sina rörelser till takt och rytm vilket kräver en enad förståelse av lärarna till betygskriteriets innehåll. Tyvärr verkar det som att Skolverket tar förgivet att lärarna vet vad som menas med takt och rytm men studiens resultat visar det motsatta. Jag efterspråkar antingen en förklaring från Skolverket i vad som menas med kunskapskravets formulering eller en omformulering, vilket kan motverka bedömningsskillnader mellan lärare och skolor.

Studien syftar till att undersöka vilken roll takt och rytm spelar i en idrottslärares undervisning och jag anser att det uppfyllts då forskningsfrågorna med hjälp av vald metod besvarats. Enligt föreliggande studie ser idrottslärare på takt och rytm som en oklar del av sin undervisning, då de inte vet vad som menas med takt och rytm utifrån kursplanen. Idrottslärarna är inte överens om vad de ska undervisa i när det gäller takt och rytm. Här spelar den bristande kunskapen om vad som avses med takt och rytm in och det finns en osäkerhet inom utformningen av undervisningsinnehållet. När det gäller frågan om bedömning var det den som jag uppfattade som känsligast att besvara då större delen av informanterna inte besvarade vad som ska bedömas, hur och när bedömningen ska ske. Bedömningen utifrån begreppet sammanhang var däremot klart och där fanns även en beskrivning i Skolverkets bedömningsstöd. Slutsatsen av dessa svar i studien visar att en begreppsuppfattning angående orden takt och rytm är central för att både förstå kunskapskravet för ämnet samt dess bedömningssituationer.

Resultatet i denna studie visar att det kan finnas brister inom utformningen av deras idrottslärarutbildning inom området rörelse till musik vilket i sin tur kan leda till en otillräcklighet inom ämnet.

Under arbetet med min studie har tankar på förslag på vidare forskning väckts. Först och främst handlar det om att undersöka varför Skolverket inte förklarar begreppen takt och rytm samt hur det arbetet skulle kunna utvecklas. Hur kan arbetet kring att medvetandegöra inslagen av begreppen i idrottsundervisningen utvecklas? Skulle en omformulering av orden takt och rytm förändra ovissheten om vad begreppen innebär? Ämnesintegrering är en annan del som jag ser som ett intressant ämne att vidareutveckla. Hur kan ämnesintegreringens fördelar synliggöras för ämneslärarna i skolorna?

8. Referenser

- Annerstedt, C. (Red.). (1990). *Undervisa i idrott – Idrottsämnets didaktik* Stockholm: Studentlitteratur
- Bonniers lexikon (2003). *Bonniers Musiklexikon* Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB
- Lundvall, S., & Meckbach, J. (2007). Tid för dans. I Larsson, H & Meckbach, J (Red.), *Idrottsdidaktiska utmaningar* (s. 103-119). Stockholm: Författarna och Liber AB.
- Lundahl, C. (2011). *Bedömning för lärande*. Stockholm: Norstedts
- Patel, R., & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Stockholm: Studentlitteratur
- Redelius, K. (2007). Betygsättning i idrott och hälsa. I Larsson, H & Meckbach, J (Red.), *Idrottsdidaktiska utmaningar* (s. 217-232). Stockholm: Författarna och Liber AB.
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolmyndigheten
- Skolverket. (2012). *Bedömningsstöd idrott och hälsa – skriftlig del*. Stockholm: Skolmyndigheten
- Skolverket (2012). *Bedömningsstöd idrott och hälsa – strömmad film*. Stockholm: Skolmyndigheten
- Skolverket (2012). *Ämnesfilm idrott och hälsa – film*. Stockholm: Skolmyndigheten
- Svanelid, G. (2012). Jakten på The Big 5 går vidare. *Pedagogiska magasinet*, (4), 6-9.
- Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Elektroniska dokument:

- Malmö högskola. (n.d). Kursplan för Ämneslärarutbildning: Grundskolans årskurs 7-9, första ämne Idrott. Hämtad 2012-11-23, från <http://edu.mah.se/sv/Course/IL203C#Syllabus>
- Nationalencyklopedin (n.d). Definition av ordet takt. Hämtad 2012-12-16, från <http://ne.se/takt>
- Nationalencyklopedin (n.d). Definition av ordet rytm. Hämtad 2012-12-16, från <http://ne.se/rytm>

Bilaga 1. Intervjufrågorna:

A. Begreppen takt och rytm.

Om jag säger takt, vad tänker du på då?

Kan du beskriva rytm?

Hur uppfattar du orden takt och rytm tillsammans? (allmänt)

Utifrån ditt perspektiv som idrottslärare, vad betyder takt och rytm för dig då?

Hur arbetar du med takt och rytm i din undervisning?

Kan du ge mig ett exempel? På hur du gör det i din undervisning, hur kan det se ut när du jobbar med takt? Med rytm?

B. Kursplanen.

Hur upplever du att den nya kursplanen är?

Skiljer den sig från den gamla på något sätt?

Hur jobbar man med implementering av den nya kursplanen?

Idrottslärare emellan??

Hur får man den till en LPP?

Nu pratade vi precis om takt och rytm, på vilket sätt uppfattar du att det beskrivs i den nya kursplanen?

Utifrån de nya målen, upplever du några förändringar?

Hur mycket skulle du säga att din undervisning (skulle) består av takt och rytm?

Skulle du vilja ägna mer tid åt detta?

Skulle du kunna beskriva hur en sådan situation kan se ut?

Har du något exempel på en LPP som du kan visa mig?

C. Kompetens idrottsutbildning

Vilken utbildning har du?

Upplever du att den utbildning du gått förberett dig väl för din yrkesroll?

Upplever du någon förändring i ditt yrke i samband med Lgr11?

Känner du dig i behov av någon kompetensutveckling inom området?

Upplever du att det är någonting i din undervisning som du tycker att du saknar i kompetens för eller skulle vilja vidareutveckla?

Erbjuder skolan någon form av kompetensutveckling? Isf vilken?

D. Bedömning

Har din syn förändrats när det gäller bedömning i samband med Lgr11?

Hur arbetar du med bedömning i Idrott och hälsa?

I kursplanen beskriver de målen för årskurs 6 och 9 på detta sätt,

Hur tänker du med det?

Om vi bryter ner det:

Hur ser du på att bedöma takt och rytm?

Hur bedömer du eleverna just när det gäller takt och rytm?

När gör du dessa bedömningar?

Vad bedömer du då?

Om vi bryter ner det då:

Hur ser du på ordet anpassa?

Bedöma det?

Vad

När

Hur

Förväntar du dig någon progression mellan årskurs 6-9?

Hur bedömer du isf den?

I år 6 står det X och i år 9 står det sammanhang, hur tänker du kring detta?

Hur bedömer du isf det?

I en idrott och hälsa kurs är det många moment som görs i grupp, hur får du fram det du ska bedöma individuellt?

Jag är jättenyfiken på hur du ser skillnad och bedömer ett E betyg eller ett A?

E. Förslag

Finns det något som du skulle vilja utveckla inom det som vi nu pratat om? Takt, rytm, rörelse osv.

Samarbetar du i dagsläget med t.ex. en musiklektör i din undervisning?

Har du funderat på hur ett sådant samarbete skulle kunna se ut?